

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕАТРУ, КІНО І ТЕЛЕБАЧЕННЯ
ІМЕНІ І. К. КАРПЕНКА-КАРОГО

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії КНУТКіТ
імені І. К. Карпенка-Карого

Олена Коچارян Олена КОЧАРЯН

28 березня 2025 року

ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
для вступників, які мають право на спеціальні умови участі у
конкурсному відборі

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Вступ на основі ПЗСО, НРК5 (повної загальної середньої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра, освітнього ступеня молодшого бакалавра)

Програма затверджена на засіданні
кафедри гуманітарних дисциплін
(протокол № 8 від 17 березня 2025 р.)
Зав. кафедри гуманітарних дисциплін

Олена Онщенко
Олена ОНІЩЕНКО

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	3
ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПРОГРАМИ	3
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	15
ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО СПІВБЕСІДИ	16
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	25

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Співбесіда – форма вступного випробування, яка передбачає оцінювання знань, умінь та навичок вступника з одного-чотирьох предметів (складових, дисциплін) у передбачених Правилами прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2025 році у Київському національному університеті театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого (далі –Правилами прийому).

Програма співбесіди з дисципліни «Історія України» розроблено з урахуванням вимог чинного законодавства, а саме основних положень Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти. Зміст документу відповідає шкільній програмі з Історії України. Програма передбачає перевірку рівня сформованості у вступників насамперед історичної компетентності, до елементів якої належать:

- хронологічна компетентність - уміння орієнтуватися в історичному часі, встановлювати близькі та далекі причинонаслідкові зв'язки, розглядати суспільні явища в конкретно-історичних умовах, виявляти зміни і тяглість життя суспільства;

- просторова компетентність - уміння орієнтуватися в історичному просторі та знаходити взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури і природного довкілля;

- інформаційна компетентність - уміння працювати з джерелами історичної інформації, інтерпретувати зміст джерел, визначати їх надійність, виявляти і критично аналізувати розбіжності в позиціях авторів джерел;

- логічна компетентність - уміння визначати і застосовувати теоретичні поняття для аналізу й пояснення історичних подій та явищ, ставити запитання та шукати відповіді, розуміти множинність трактувань минулого та зіставляти різні його інтерпретації;

- аксіологічна компетентність- уміння формулювати оцінку історичних подій та історичних постатей, суголосну до цінностей та уявлень відповідного часу чи відповідної групи людей, осмислювати зв'язки між історією і сучасним життям.

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПРОГРАМИ

Співбесіда приймається усно. Підготовка може передбачати складання короткого плану-конспекту відповіді, котрий не є обов'язковим. Користування будь-якими матеріалами чи зовнішніми джерелами інформації суворо забороняється.

На підготовку усної відповіді дається 20 хвилин.

Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно відповівши на всі запитання — 200.

Загальна характеристика складових співбесіди

Тема 1. Українські землі у складі Речі Посполитої в другій половині XVI ст.

Люблінська унія та 1569 р., її вплив на українські землі. Утворення Речі Посполитої. Зміни в соціальній структурі українського суспільства. Адміністративно-територіальний поділ українських земель у складі Речі Посполитої. Заснування 1556 р. князем Дмитром Вишневецьким Січі на о. Мала Хортиця, «кошовий отаман», «козацька старшина». Заснування козацького реєстру, «реєстрове козацтво», «городове козацтво», «гетьман», «клейноди». Повстання

1590-х рр. Криштофа Косинського, Северина Наливайка. Братський рух. Заснування першої братської (слов'яно-греко-латинської) школи у м. Львів 1569 р. Початок книгодрукування. Друкарня Івана Федорова. Пересопницьке Євангеліє 1556-1561 рр. Берестейська церковна унія 1596 р. Утворення уніатської церкви (Української греко-католицької церкви (УГКЦ)). Слов'яно-греко-латинська академія 1976 р. Василь-Костянтин Костянтинович Острозький. Полемічна література, Герасим Смотрицький, Іпатій Потій, Мелетій Смотрицький.

Культура й духовність. Історично-культурні пам'ятки: мініатюри Пересопницького Євангелія, 1556-1561 рр. Острозький замок: Кругла (Нова) вежа - кінець XVI ст.; ансамбль площі Ринок у м. Львів: Чорна Кам'яниця - кінець XVI ст., будинок Корнякта- 1580 р. євангеліст Лука, гравюра з львівського «Апостола» - 1574 р.

Тема 2. Українські землі у складі Речі Посполитої в першій половині XVII ст.

Зміни в соціально-економічному житті першої половини XVII ст. Морські походи козаків Петра Конашевича-Сагайдачного, Івана Сулими. Участь українського козацтва у війнах Речі Посполитої проти Московського царства та Османської імперії. Похід козаків під проводом гетьмана Петра Конашевича Сагайдачного на Москву 1618 р. Хотинська битва 1621 р. Козацькі повстання 1620-1630-х рр. Повстання під проводом Якова Острянина, Тараса Федоровича, Дмитра Гуні, Павла Павлюка. Куруківська угода 1625 р. «Пункти для заспокоєння руського народу» 1632 р. «Ординація Війська Запорозького...» 1638 р. Культура. Духовність. Відновлення вищої православної церковної ієрархії 1620 р., Йов Борецький. Утворення Київської колегії 1637-1638 рр. Петра Могили.

Культура й історично-культурні пам'ятки. Початок барокового стилю в Україні. Львівський ансамбль Успенської церкви 1591-1629 рр. Каплиця Трьох Святителів 1578 р. Вежа Корнякта, 1572-1578 рр. Каплиця Боїмів 1609-1617 рр. Латинський кафедральний костел м. Львова. Касіян Сакович, малюнки з книги «Вірші на жалісний погреб шляхетного лицаря Петра Конашевича-Сагайдачного» 1622р. Підгородецький замок 1635-1640 рр., (Львівська область). Іллінська церква у с. Суботів - 1656 р., (Черкаська область).

Тема 3. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.

Зміни в суспільно-політичному житті середини XVII ст. Національно-визвольна війна українського народу під проводом Богдана Хмельницького. Причини та передумови війни. Рушійні сили, мета й задачі повстання. Процес «покозачення» населення. Перебіг подій війни. Битва під Жовтими Водами 1648 р. Корсунська битва та битва під Пилявцями 1649 р. Зборівська битва, Зборівський договір 1651 р. Битва під Берестечком, Білоцерківський договір 1651 р. Реванш під Батогом 1652 р. Жванецька облога 1653 р. Переяславська рада 1654 р. Українсько-московський договір «Березневі статті» 1654 р. Кам'янецький договір 1655 р. Утворення української козацької держави – Війська Запорозького. Гетьманщина. Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність уряду Богдана Хмельницького, пошук овнішніх політичних партнерів. Відносини Війська Запорозького з Річчю Посполитою, Кримським ханством, Молдовою, Московією, Швецією та Трансільванією. Московсько-польське Віленське перемир'я 1656 р.

Тема 4. Козацька Україна у 50 - 80-х рр. XVII ст.

Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність гетьманів козацької України

50 - 80-х рр. XVII ст. Запорозька Січ у складі Гетьманщини. Адміністративно-територіальний устрій Слобідської України. Занепад Правобережжя. «Руїна» 1657-1687 рр. та її причини. Наступ московського уряду на автономні права України. Обрання гетьманом Івана Виговського, Концепція Великого князівства руського Юрія Немирича. Гадяцький договір 1658 р. Наступ московських військ, Конотопська битва 1659 р. Розкол у старшинському середовищі на пропольську й промосковську орієнтацію. Кошовий Іван Сірко, його участь в битвах, численні перемоги. Обрання та зречення Юрія Хмельницького. Проголошення гетьманом Лівобережної України І. Брюховецького, Правобережної – Павла Тетері. Політика Павла Тетері. Московські статті 1665 і подальше обмеження автономних прав України. Укладання Андрусівського перемир'я 1667 року з Польщею. Прихід до влади П. Дорошенка. Глухівські статті 1669 р. і спроба Д. Многогрішного відновити автономні права України. Гетьманування І. Самойловича (1672-1687 рр.), Чигиринські походи 1674-1678 рр., «Великий згін». Територіальні втрати України за умовами Бахчисарайського мирного договору 1681р. і трактату про «Вічний мир» між Росією та Польщею 1686 року. Спроба російського уряду встановити владу на Правобережній Україні. Падіння уряду гетьмана П. Дорошенка. Підпорядкування Київської митрополії Московському патріархату 1686 р.

Тема 5. Українські землі наприкінці XVII - в першій половині XVIII ст.

Коломацькі статті 1687 р. та їх значення у політичному устрої Гетьманщини. Каденція Івана Мазепи, внутрішня й зовнішня політика Гетьманщини в 1687-1709 рр. Повстання під проводом Семена Палія (1702-1704 рр.) та його наслідки. Північна війна та участь в ній українського козацького війська. Обмеження автономних прав України під час Північної війни, перехід козацького війська під безпосереднє російське командування 1706 р., заміна обрання гетьмана на його призначення царським наказом 1708 р. Українсько-шведський союз 1708 р. між Карлом XII й Іваном Мазепою, реакція московського уряду. Спалення Батурина, перенесення столиці Гетьманщини до м. Глухова. Обрання гетьманом І. Скоропадського (1708-1722). Полтавська битва 1709 р., її наслідки для України. Руйнація російськими військами Чортомлицької Січі у 1709 р. Ліквідація козацтва на Правобережній Україні 1713 р. Перша українська політична еміграція, П. Орлик та його «Бендерська конституція» 1710 й «Вивід прав України» 1712 р. Внутрішньополітична діяльність гетьманів козацької України 20 – 30-х рр. XVIII ст. Утворення й діяльність Першої Малоросійської колегії 1722 році. Обрання Павла Полуботка, його політика. Ув'язнення Полуботка й подальше обмеження автономії Гетьманщини. Обрання Данила Апостола, «Рішительні пункти» 1728 р. Отаман Кость Гордієнко. «Правління Гетьманського уряду» (1734-1750 рр.). Заснування Нової (Підпільненської) Січі 1734 р. Ліквідація традиційної військової організації України і створення регулярних кавалерійських полків. Запровадження рекрутських наборів. Поступове зросійщення козацької старшини.

Культура кінця XVII – першої половини XVIII ст. Духовність. Перетворення Київської колегії на Києво-Могилянську академію. Феофан Прокопович, його переконання й твори. Розбудова української архітектури в стилі козацького бароко. Козацькі літописи як важливе джерело історії Гетьманщини. Портрет Богдана Хмельницького авторства Вільгельма Гондіуса, сер. XVII ст. Троїцький собор Троїцько-Іллінського монастиря в м. Чернігові 1679-1689 рр. Покровський собор у

м. Харків 1689р. Ікони «Козацький Покров» з портретами Богдана Хмельницького та інших представників козацької старшини XVIII ст. Оборонна синагога в м. Жовква, 1692-1698 рр. Георгіївська церква Видубицького монастиря в м. Київ, 1696-1701 рр. Преображенська церква у с. Великі Сорочинці, 1732 р. Барокові елементи іконопису. Йов Кондзелевич «Вознесіння Христове» з іконостасу церкви Воздвиження Чесного Хреста монастиря Скит Манявський. Гравюра Івана Мигури «Іван Мазепа серед своїх добрих справ», 1706 р.

Тема 6. Українські землі в другій половині XVIII ст.

Спроба реформування Гетьманщини Кирилом Розумовським у 1763-1764 роках. Внутрішня політика останнього очільника Гетьманщини. Царський наказ 1752 р. про заборону поширення холопства на українське населення. Каденція Катерини II, її експансіоністська політика. Царський Маніфест 1764 року про ліквідацію гетьманства, відставка Розумовського. Діяльність Другої Малоросійської колегії 1764-1786 рр. Коліївщина 1768 р. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Російсько-турецька війна 1768-1774 рр., Кючук-Кайнаджирський мирний договір 1774 р. Ліквідація Запорозької Січі 1775 р. Ув'язнення кошового отамана Петра Калнишевського. Ліквідація автономії Гетьманщини. Закріпачення селян Лівобережної та Слобідської України 1783 р. Анексія Російською імперією Кримського ханства 1783 р. Опришківський рух Закарпаття, Олекса Довбуш, 1730-1740 рр. Гайдамацький рух Правобережної України. Коліївщина 1768 р., як зручний привід для російського втручання у справи Речі Посполитої. Максим Залізняк, Іван Гонта. Три поділи Польщі. Зміни в політичному становищі Правобережної України та західноукраїнських земель після поділів Речі Посполитої (1772, 1793, 1795 рр.). Реформи Марії Терезії та Йосифа II та їх вплив на українські землі. Ліквідація особистої залежності селян Австрійської імперії 1780-1782 рр. 1783 р. - закріпачення селян Лівобережної та Слобідської України.

Культура другої половини XVIII ст. Духовність. Філософія Григорія Сковороди. Барокова музика Артема Веделя. Барокові історично-культурні пам'ятки. Собор святого Юра у м. Львів, 1744—1762 рр. Андріївська церква у м. Київ - 1747-1757 рр. Ратуша в м. Бучачі 1751 р. Архітектура Івана Григоровича-Барського. Покровська церква в Києві, 1766 р. Троїцький собор у м. Новомосковську, архітектор Яким Погрібняк, 1775-1780 рр. Успенський собор Почаївської лаври- 1771-1783рр. Батуринський палац Кирила Розумовського 1799-1803 рр. Скульптурна композиція святого Юрія змієборця на фасаді собору святого Юра у м. Львів (скульптор Йоганн Пінзель).

Тема 7. Українські землі у складі Російської імперії наприкінці XVIII- в першій половині XIX ст.

Особливості економічного розвитку українських земель у складі Російської імперії, їх адміністративно-територіальний поділ. Занепад феодально-кріпосницької системи господарювання, розвиток товарно-грошових відносин і проникнення капіталістичних елементів. Руйнування селянських господарств. Участь українського народу у Російсько-Французькій Війні 1812 року, відновлення українського козацтва. Українське національне відродження: початок, періоди й особливості. Видання «Енеїди» Івана Котляревського у 1798 р., першого твору літературною українською мовою. Кирило-Мефодіївське братство. його статут, теоретичне обґрунтування української ідеї та перша українська політична програма Нового часу. «Книга буття українського народу». Поширення в Україні

російського та польського суспільних рухів. Ліквідація Задунайської Січі 1828 р. Повстання Чернігівського полку грудень 1825 – січень 1826 рр. Польське визвольне повстання 1830- 1831рр. Початок промислового перевороту (30-70 роки ХІХ ст.). Перше видання «Кобзаря» Тараса Шевченка 1840 р. Діяльність Кирило-Мефодіївського братства 1846-1847 рр. Селянський рух на Лівобережній Україні під проводом Устима Кармелюка. Просвітницька діяльність Миколи Костомарова, Пантелеймона Куліша.

Тема 8. Українські землі у складі Австрійської імперії наприкінці ХVІІІ - в першій половині ХІХ ст.

Австро-Угорщина як європейська конституційна монархія. Адміністративно-територіальний поділ західноукраїнських земель у складі Австрійської імперії. Адміністративний статус Східної Галичини, Північної Буковини і Закарпаття, їх соціально-економічний розвиток. Прогресивні реформи Габсбургів та наслідки буржуазної революції. Особливості внутрішнього розвитку, культура Політичні права галицьких селян. Галицький Крайовий сейм. Заснування у Львові вищого україномовного навчального закладу «Студіум Рутенум». Початок українського національного відродження. Створення освітнього товариства галицьких греко-католицьких священників 1816 р. Діяльність «Руської трійці» 1833-1837 рр. М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький. Альманах «Русалка Дністровая» 1837 р. Західноукраїнські землі в європейській революції «Весна народів» 1848-1849 рр. Діяльність «будителів» та їх роль у просвітництві русинів. Діяльність Головної Руської Ради (1848-1851 рр.), її мета. Перший український досвід парламентаризму. Скасування панщини в Галичині 1848 р. Актуальність мовного питання, «Буквар» і «Граматики» Івана Могильницького, карпаторуський буквар Олександра Духновича. Видання першої українськомовної газети «Зоря Галицька». Політична активність Лук'яна Кобилиці.

Тема 9. Культура України кінця ХVІІІ- першої половини ХІХ ст.

Освіта, наука, література, образотворче мистецтво, архітектура. Книга «Історія русів». Культурно-освітнє товариство «Галицько-руська матиця», мета, діяльність. Собор руських вчених 1848 р. Василь Каразін, вчений, просвітник. Відкриття університетів, Харківського у 1806 р., Київського в 1834 р. Ліквідація царською владою греко-католицької церкви на Правобережжі у 1839 р. Творчість й проблематика творів Петра Гулака-Артемівського, Григорія Квітки Основ'яненка. Етнографічні розвідки Михайла Максимовича, наукова діяльність Михайла Остроградського. Нові тенденції живопису, «класицизм», «романтизм». Історично-культурні пам'ятки: будівля Київського університету - 1837-1843 рр., пам'ятник князю Володимирі в Києві, 1853 р., пам'ятник міському голові й генерал-губернатору Арману де Рішельє у місті Одеса, (скульптор Іван Мартос) – 1828 р. Образотворче мистецтво, картина Василя Тропініна «Дівчина з Поділля», офорти з серії «Живописна Україна Тараса Шевченка, інші його картини, як-от «Автопортрет» (1840), «Катерина» (1842). Картина Василя Штернберга «Садиба Г. С. Тарновського в Качанівці» -1837 р.

Тема 10. Українські землі у складі Російської імперії в другій половині ХІХ ст.

Події Кримської війни 1853- 1856 рр. на українських землях та поразка Російської імперії. Селянська реформа 1861 року у Російській імперії, царський маніфест про скасування кріпосного права в Російській імперії від 19 лютого

1861р., невирішеність селянського питання. Реформи 1860-1870-х рр. і процеси модернізації в Україні. Політика російського царизму щодо України, Валуєвський циркуляр 1863 р., Емський указ 1876 р. Польське національно-визвольне повстання 1863-1864 рр. Українські підприємці. Євген Чикаленко, родина Терещенків, родина Смиренків. Розвиток громадівського руху. Журнали «Основа», «Громада», «Київська старина». Діяльність «Південно-Західного відділу Російського географічного товариства» (1873-1876 рр.). Братство тарасівців. Національне відродження кримськотатарського народу. Діяльність української інтелігенції. Хлопомани. Просвітницька діяльність «Старої громади». Володимир Антонович, Олександр Кониський, Михайло Драгоманов, Павло Чубинський, Борис Грінченко, Ісмаїл Гаспринський.

Тема 11. Українські землі у складі Австро-Угорщини в другій половині XIX ст.

Політика австрійського уряду щодо західноукраїнських земель. Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта» 1868 р. Створення у Львові Літературного товариства імені Тараса Шевченка (від 1892 р. – Наукове товариство імені Тараса Шевченка). Українські видання: «Правда», «Діло», «Записки Наукового товариства імені Шевченка». Розвиток кооперативного руху. Трудова еміграція. Політизація українського національного руху та утворення перших політичних партій, Русько-української радикальної партії 1890 р. Української національно-демократичної партії 1899 р. та Української соціал-демократичної партії 1899 р. Їх програмні документи, цілі, бачення майбутнього.

Громадська діяльність Юліана Романчука, Юліана Бачинського, Івана Франка, Олександра Барвінського, Юрія Федьковича.

Тема 12. Культура України в другій половині XIX - на початку XX ст.

Піднесення української культури. Розвиток освіти, науки, літератури, музичного, образотворчого, театрального мистецтва. Українські підприємці-благодійники. Релігія і церква. Відкриття Новоросійського університету 1865 р. Відкриття Чернівецького університету 1875 р. Дослідження й відкриття Іллі Мечникова, Івана Пулюя. Дослідницька діяльність Агатангела Кримського, Дмитра Яворницького. Творчість й громадянська позиція Лесі Українки, Марка Кропивницького, Миколи Садовського, Марії Заньковецької, Михайла Вербицького, Миколи Лисенка, Соломії Крушельницької. Українські меценати культури. Меценатська діяльність Богдана Ханенка. Василя Смиренка. Перший професійний театр. Нові напрями мистецтва, «реалізм», «модернізм». Архітектура. Історично-культурні пам'ятки. Резиденція православних митрополитів Буковини і Далмації в Чернівцях, 864–1882 рр. Володимирський собор у Києві 1862–1896 рр. Будинки з химерами в Києві 1901 – 1903 рр. Будівля оперного театру в Одесі 1884-1887 рр.; будинок Полтавського губернського земства – 1903-1908 рр. Будинок страхового товариства «Дністер» у Львові 1905-1906рр. Пам'ятник Богдану Хмельницькому в м. Київ (скульптор Михайло Микешин), 1888 р. Образотворче мистецтво, українська тематика картин Миколи Пимоненка «Святочне Ворожіння», 1888 р., Сергія Васильківського «Козаки в степу», 1890 р., Іллі Рєпіна «Запорожці», 1880—1891 рр. Картина Івана Труша «Портрет Лесі Українки», 1900р. Картина Олександра Мурашка «Дівчина в червоному капелюсі», 1902-1903 рр.

Тема 13. Українські землі у складі Російської імперії у 1900-1914 рр.

Утворення монополістичних об'єднань в Україні. Земельна реформа Петра

Столипіна та її вплив на Україну. Консолідація української нації. Створення політичних партій Наддніпрянщини. Революційна українська партія (РУП) 1900 р. Створення Товариства українських поступовців (ТУП) 1908 р. Самостійницька й автономістська течії в національному русі. Політична програма Миколи Міхновського «Самостійна Україна». Діяльність Вячеслава Липинського. Створення першої в Наддніпрянській Україні «Просвіти» 1905 р. Події революції 1905-1907 рр. в Україні. Царський Маніфест 17.10 1905 р., обіцянка політичних прав та свобод. Діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах. Діяльність «Просвіти». Посилення російського імперського наступу на Україну в 1907 – 1914 рр. Активізація чорносотенців. Меценатська діяльність Євгена Чикаленка.

Тема 14. Українські землі у складі Австро-Угорщини в 1900-1914 рр.

Становище промисловості та сільського господарства. Радикалізація українського політичного руху. Обрання Андрея Шептицького митрополитом УГКЦ 1900 р., вплив УГКЦ на формування національної свідомості населення західноукраїнських земель. Діяльність політичних партій, національних і спортивно-фізкультурних організацій. «Сокіл», Іван Боберський. «Січ», Кирило Трильовський, «Пласт», Петро Франко. Впровадження в Австро-Угорській імперії загального виборчого права для чоловіків 1907 р.

Тема 15. Україна в роки Першої світової війни.

Україна в геополітичних планах країн Антанти і Центральних держав. Війна та українські політичні сили. Причини, початок, характер війни. Головна українська Рада, м. Львів (01.08.1914 р.), Кость Левицький. Українська бойова управа. Загальна українська Рада, м. Відень, 1915 р. Створення Союзу визволення України, мета й діяльність організації. Діячі СВУ, Дмитро Донцов, головний ідеолог українського інтегрального націоналізму, Андрій Жук. Военні дії на території України в 1914 – 1917 рр. Галицька битва 1914 р. Брусиловський прорив 1916 р. Перелом 1917 року, подальші перемовини про умови повоєнного врегулювання. Українці в арміях воюючих держав. Легіон Українських січових стрільців. Михайло Галущинський. Командувач січовиків Вільгельм Франц фон Габсбург-Лотрінген (Василь Вишиваний). Політика Російської імперії та Австро-Угорщини на українських землях у 1914-1917 рр. Галицько-Буковинське генерал-губернаторство.

Тема 16. Початок Української революції.

Революційні події в Україні в 1917 – на початку 1918 р. Українізація армії. Еволюція поглядів політичних сил України в питанні самовизначення. Утворення Української Центральної Ради (УЦР), березень 1917 р. Діяльність Михайла Грушевського, Володимира Винниченка, Сергія Єфремова. Універсали Української Центральної Ради. червень 1917 р. – I Універсал УЦР, липень 1917 р. – II Універсал УЦР, листопад 1917р. – III Універсал УЦР, Проголошення УНР. 9 (22) січня 1918 р. – IV Універсал УЦР. Відносини УЦР з Тимчасовим урядом та більшовицькою Росією. Всеукраїнський національний конгрес квітень 1917 р. Кримськотатарський національний рух. «Всеукраїнський з'їзд рад» у м. Харків. Більшовицький переворот у листопаді 1917 р. Перша війна більшовицької Росії з УНР. Бій біля станції Крути, січень 1918 р. Події 1917 р. в Криму. Перший курултай кримсько-татарського народу. Діяльність і громадянська позиція Номана Челебіджіхана Проголошення незалежності УНР. Окупація більшовицькою Росією України. Берестейський мирний договір між УНР та державами Четверного союзу,

лютий 1918 р. Вигнання більшовиків із території УНР. Похід Петра Болбочана на Крим. Конституція УНР.

Тема 17. Розгортання Української революції. Боротьба за відновлення державності.

Гетьманський переворот 29 квітня 1918р й прихід до влади Павла Скоропадського. Українська Держава, розбудова гетьманом військової, міжнародної, культурної, фінансової сфери. Відновлення державності, Листопадовий зрив у Львові 1 листопада 1918 р. , діяльність Дмитра Вітовського, Євгена Петрушевича. Проголошення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР) 13 листопада 1918 р. Український національний рух на Буковині й у Закарпатті. Проголошення Акту злуки УНР та ЗУНР 22 січня 1919 р. Українсько-польська війна 1918-1919 рр. Утворення Директорії УНР 14 листопада 1918 р. Позиція Симона Петлюри. Чортківська офензива 7-28 червня 1919 р. Київська катастрофа, серпень 1919 р. Перший Зимовий похід армії УНР, грудень 1919 – травень 1920 рр. Друга війна більшовицької Росії з УНР. Більшовицький режим в Україні. Ухвалення Конституції УСРР 1919 р. Березень 1921 р. – Ризький мирний договір. Політика воєнного комунізму. Червоний терор. Військова інтервенція Антанти на півдні України. Денікінський режим в Україні. Повернення більшовицької влади. Варшавська угода між УНР та Польщею, квітень 1920 р. Отаманщина. Політичні погляди й переконання Нестора Махна. Польсько-радянська війна на території України. Другий Зимовий похід армії УНР, листопад 1921 р. Холодноярська республіка (1919-1922 рр.). Культура та духовність. Утворення Української автокефальної православної церкви (УАПЦ), діяльність Василя Липківського. Заснування Української академії наук (УАН), листопад 1918 р., діяльність Володимира Вернадського. Творчість Григорія Нарбути, картина «Еней та його військо, 1919 р. Історично-культурні пам'ятки. Пам'ятник Тарасові Шевченку в м. Ромни (скульптор Іван Кавалерідзе), 1918 р.

Тема 18. Встановлення комуністичного тоталітарного режиму в Україні.

Масовий голод в Україні 1921-1923 рр. Антирелігійна кампанія. Нова економічна політика (НЕП) в УСРР. Входження УСРР до складу Союзу Радянських Соціалістичних Республік (СРСР), 1922 р. Утворення Кримської АСРР. Суспільно-політичне життя. Ліквідація багатопартійності. Національна політика радянської влади в УСРР. Початок політики коренізації/українізації в УСРР, 1923 р. Проголошення курсу на індустріалізацію у 1925 р. Кампанія з ліквідації неписьменності дорослих. Згорання непу і перехід до директивної економіки. Діяльність Олександра Шумського, Миколи Хвильового, Михайла Волобуєва.

Культура. Духовне життя.

Історично-культурні пам'ятки: літографія Василя Касіяна «Гуцул з квіткою», естамп «Карпатська мати», 1923 р. Творчість Федора Кричевського, картина «Життя»: триптих («Любов. Сім'я. Повернення») -1925-1927 рр. Будівля Держпрому в м. Харків - 1925-1928 рр.

Тема 19. Утвердження більшовицького тоталітарного режиму в Україні.

Форсована індустріалізація. Перший п'ятирічний план 1928/1929-1932 рр. Насильницька колективізація 1929 р. Примусові хлібозаготівлі. Опір селянства. Розкуркулення. Голодомор 1932 – 1933 рр. – геноцид Українського народу. Постанова ЦВК й РНК СРСР «Про охорону майна державних підприємств, колгоспів і кооперації та зміцнення суспільної (соціалістичної) власності» від 7. 08. 1932 р., більш відомий, як Закон про п'ять колосків. «Чорні дошки». Масштаби

та наслідки Голодомору. Масові репресії та їх ідеологічне виправдання більшовицьким режимом. Головне управління таборів (ГУТаб). Політичні процеси 1920-х – початку 1930-х рр. 1928 р. – судовий процес у Шахтинській справі. 1930 р. – судовий процес у справі Спілки визволення України (СВУ). «Розстріляне відродження». Згортання українізації. Ідеологізація суспільного життя в Україні. Культ особи. Великий терор. 1934 р. – перенесення столиці УСРР з Харкова до Києва. Ухвалення Конституції УРСР, 1937-1938 рр. Биківня та інші місця масових поховань жертв репресій. Національно-демографічні зміни. Антирелігійна кампанія. Творчість Казимира Малевича, Михайла Бойчука, Леся Курбаса, Олександра Довженка. Історично-культурні пам'ятки: картина Миколи Самокиша «Бій Богуна з Чарнецьким під Монастирищем в 1653 р.» 1931 р. Будівля Верховної Ради УРСР у м. Київ - 1936-1939 рр.

Тема 20. Західноукраїнські землі в міжвоєнний період.

Підписання Бессарабського протоколу 1920 р., визнання країнами Антанти входження Бессарабії до складу Румунії; Визнання у 1923 р. країнами Антанти входження Східної Галичини до складу Польщі, саморозпуск уряду ЗУНР. Правовий статус українських земель у складі Польщі. Національна політика та міжнаціональні відносини. Економічне і соціальне становище населення. Українська кооперація. Просвітницькі організації краю. Утворення у 1925 р. Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО), Василь Мудрий. Українські політичні і громадські організації. Створення в 1920 р. української військової організації УВО. Створення громадського руху Організації українських націоналістів – ОУН, м. Відень, 1929 р., ідеологія й мета організації, Євген Коновалець, Роман Шухевич. Політична еміграція. Суть інтегрального націоналізму. Проведення польською владою акції «пацифікації» 1930 р. Українські землі у складі Румунії. Татарбунарське повстання 15-18 вересня, 1924 р. Суспільно-політичне життя. Українські землі у складі Чехословаччини. Правовий статус Закарпаття. Суспільно-політичне й соціально-економічне життя. Автономія Підкарпатської Русі у складі Чехо-Словаччини 1938 р. Діяльність Августина Волошина. Карпатська Україна. 15 березня 1939 р. - проголошення незалежності Карпатської України. Карпатська Січ. Культура та духовність. Політичне і культурне життя української еміграції. Діяльність Володимира-Сергія Залозецького-Саса. Панотець Іван Кипріян – український Януш Корчак.

Тема 21. Україна в роки Другої світової війни.

Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецький договір про ненапад і таємний протокол до нього («пакт Молотова-Ріббентропа») 23 серпня 1939 р. та його наслідки. Плани «Барбаросса» та «Ост». Початок Другої світової війни 1 вересня 1939р. Вторгнення Червоної армії на територію Західної України 17 вересня 1939 р. Окупація Червоною армією Галичини, Волині. 1940 р. – вторгнення Червоної армії на територію Бессарабії та Північної Буковини, окупація територій. Радянізація, встановлення тоталітарного режиму. Масові політичні репресії 1939 –1940 рр.

22 червня 1941 р. – напад Німеччини на СРСР. Початок німецько-радянської війни. Бойові дії в 1941-1942 рр. Відступ Червоної армії. Мобілізаційні заходи. Злочини комуністичного тоталітарного режиму. Окупація України військами Німеччини та її союзниками. «Новий порядок». Злочини нацистського режиму в Україні. Масове знищення мирного населення. Голокост. Діяльність та загибель Олени Теліги.

30 червня 1941 р. – проголошення Акту відновлення Української Держави. Діяльність Ярослава Стецька, Романа Шухевича. Опір окупантам. Арешт С. Бандери. Український визвольний рух. Поліська Січ, діяльність Тараса Бульби (Боровця). Створення Української повстанської армії (УПА) 14 жовтня 1942 р. Загибель Євгена Коновальця, розкол ОУН. Діяльність Андрія Мельника. Українсько-польське протистояння. Радянський партизанський рух. Бойові дії 1942-1943 рр. Битва за Дніпро. Тричі Герой СРСР І. Кожедуб. Вигнання німецьких окупантів з м. Київ 6 листопада 1943 р. Звільнення Правобережної та Південної України від німецьких військ та їхніх союзників. Корсунь-Шевченківська наступальна операція, січень-лютий 1944р. 28 жовтня 1944р. – завершення звільнення території України від німецьких військ, та їх союзників. Депортація кримських татар та інших народів Криму. Ахмет-Хан Султан, радянський льотчик-ас, національний герой кримсько-татарського народу. Завершення бойових дій на території України.

Внесок українського народу в перемогу над нацизмом. Перемога у Другій світовій війні 8 (9) травня 1945 р. 2 вересня 1945 р. – завершення Другої світової війни, Капітуляція Японської імперії, підписант від СРСР, генерал-лейтенант Кузьма Дерев'янка. Українці у військових формуваннях держав Об'єднаних Націй. Українське питання на Тегеранській, Ялтинській і Потсдамській конференціях. Ціна війни. Культура й духовність. Створення й мета Української Головної Визвольної Ради (УГАР) 1944 р., Кирило Осьмак, Василь Мудрий, Іван Багрянний.

Тема 22. Україна в перші повоєнні роки.

Україна – співзасновниця й фундаторка ООН, квітень 1945 р. Розчарування союзників, «холодна війна». Встановлення кордонів УРСР у міжнародних договорах. 1945 р. – повернення Закарпаття до складу УРСР. Внутрішньополітична й економічна ситуація в УРСР. Посилення радянзації та репресії у західних областях УРСР. Ліквідація УГКЦ, березень 1946 р., Йосип Сліпий. Повоєнна відбудова народного господарства. Виконання четвертого повоєнного п'ятирічного плану. Масовий повоєнний голод в Україні 1946-1947 рр. Український визвольний рух у 1944-1950-х рр. Обмін населенням між Польщею й УРСР. Масові депортації (1944- 1946 рр.). Операція «Вісла», квітень - липень 1947 р. Проведення операції «Захід», жовтень 1947 р. Ідеологічні кампанії. Переслідування вчених, «лисенківщина». «Чистки» творчої інтелігенції. Посилення тоталітарних тенденцій, боротьба з ідеологічно чужим, «ждановщина». Боротьба з «космополітизмом». Встановлення західного кордону УРСР 1951р.

Культура й духовність. Творчість Андрія Малишка, Максима Рильського, Володимира Сосюри, Павла Тичини. Живопис. Картина Тетяни Яблонської «Хліб» - 1949 р.

Тема 23. Україна в умовах десталінізації.

Участь українців у повстаннях у сталінських концтаборах, 1953-1954 рр., Кенгирське повстання, Норильське повстання. XX з'їзд КПРС, 1956 р., засудження культу особи. Десталінізація і лібералізація суспільного життя. 1959р. – утворення Української робітничо-селянської спілки. Зміни адміністративно-територіального устрою, лютий 1954 р.– входження Кримської області до складу УРСР. Зміни в управлінні господарством. Ракетна програма академіка Сергія Корольова. Утворення Клубу творчої молоді «Сучасник» у м. Київ 1959 р. Зародження дисидентського руху та його течії. «Шістдесятництво». Антирежимні виступи 1960-х рр. Громадянська позиція Левка Лук'яненка, Івана Світличного, Василя

Стуса. Культура й духовність. Творчість Катерини Білокур, Алли Горської, Ліни Костенко, Василя Симоненка. Роботи Євгена Сверстюка. Театральна діяльність Леся Танюка.

Тема 24. Україна в період загострення кризи радянської системи.

Ідеологічні орієнтири партійно-радянського керівництва. Дисидентський рух: течії, форми і методи боротьби. 1965 р. – перша хвиля масових затримань діячів антирежимного руху. Видання самвидавного «Українського вісника» 1970-1972 рр. Розгортання другої хвилі масових затримань діячів антирежимного руху 1972 р. Утворення Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод (УГГ), 1976 р., Микола Руденко, В'ячеслав Чорновіл. Іван Дзюба. Прийняття нової Конституції УРСР 1978 р. Економічна ситуація в УРСР. Дефіцит промислових товарів широкого вжитку попри декоарований «розвинений соціалізм». Номенклатурна криза. Кримськотатарський національний рух, діяльність Мустафи Джемілева. Історична концепція феодалізму Михайла Брайчевського. Авіаційні конструкторські рішення Олега Антонова.

Культура й духовність. Український вектор культури. Вересень 1965 р., прем'єра кінофільму «Тіні забутих предків» Сергія Параджанова. Творчість Івана Миколайчука, Леоніда Бикова. Пісні Володимира Івасюка. Проблематика творів Олесь Гончара. картина Марії Приймаченко «Гороховий звір», 1971р. Пам'ятник засновникам Києва (Кий, Щек, Хорив і їх сестра Либідь), скульптор Василь Бородай, 1982 р.

Тема 25. Відновлення незалежності України.

Політична заява Михайла Горбачова, початок перебудови в СРСР квітень 1985 р. Курс на «гласність», «плюралізм» й «нове мишлення». Перші спроби подолання «культу особистості». 26 квітня 1986 р. – катастрофа на Чорнобильській атомній електростанції Чорнобильська катастрофа. Борис Баранов, Валерій Беспалов, Олексій Ананенко – працівники Чорнобильської АЕС, що запобігли повторному вибуху, здійснивши спуск води з теплоносія четвертого енергоблоку. Кризовий стан економіки й командно-адміністративної системи. Шахтарські страйки. Український національно-демократичний рух. Створення Народного руху України за перебудову, вересень 1989 р. Зміни в політичному керівництві УРСР. Формування багатопартійної системи. Вибори до Верховної Ради УРСР і до місцевих рад 1990 р. Проведення перших альтернативних виборів до Верховної Ради УРСР у березні 1990 р. Ухвалення Верховною Радою УРСР 16 липня 1990 р. Декларації про державний суверенітет України. Масові студентські страйки у жовтні 1990 р, Революція на граніті. Створення Автономної Республіки Крим (АРК). Меджліс кримськотатарського народу (червень 1991 р.). Спроба державного перевороту в СРСР у серпні 1991 р. Ухвалення Верховною Радою УРСР Акту проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. Проведення Всеукраїнського референдуму та обрання Президента України (Леоніда Кравчука). Становлення багатопартійності. 1 грудня 1991 р. Розпад СРСР. Міжнародне визнання України. Проблема становлення ринкових відносин. Культура. Духовне відродження.

Тема 26. Становлення України як незалежної держави.

Державотворчі процеси в незалежній Україні. Започаткування Збройних Сил України 6 грудня 1991 р. Затвердження Верховною Радою концепції переходу української економіки з планової на ринкову, запровадження купоно-карбованців багаторазового використання. Повернення кримських татар на батьківщину. Статус

Криму. Суспільно-політичне життя. Особливості формування багатопартійності. Липень 1994 р., обрання Леоніда Кучми Президентом України. Початок інтеграції в європейський і світовий простір. Європейський вектор зовнішньої політики, обрання України членом Ради Європи (РЄ), листопад 1995 р. Прийняття Конституції України 28.06.1996 р. Економіка України в 1991-1998 рр., запровадження гривні у 1996 році. 1997 р., космічний політ першого космонавта незалежної України, Леоніда Каденюка, у складі американського екіпажу. Подолання кризових явищ економіки у 1998 – 2004 рр. Демографічні та міграційні процеси. Олігархічна система. Політична розбудова суспільства. Рухи протесту на початку 2000-х рр. Помаранчева революція жовтень-грудень 2004 р. Обрання Президентом України Віктора Ющенка Україна в системі міжнародних відносин. Культура й духовність. Ініціативна група «Першого грудня» Любомира Гузара. Діяльність небайдужої української інтелігенції щодо запобігання корупції, тіньової економіки, олігархату та інших негативних явищ.

Тема 27. Творення нової України.

Суспільно-політичне життя України в 2005-2013 рр. 2008р. Приєднання України до Світової організації торгівлі (СОТ). Січень 2010 р. – обрання Віктора Януковича Президентом України, фактичне запровадження авторитарного режиму, політичні розправи з опозицією. Робота уряду М. Азарова. Зрив підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС у листопаді 2013 р. Студентські масові протести, Революція Гідності листопад 2013 – лютий 2014 рр. Повалення авторитарного режиму. Загиблі під час Революції Гідності – Небесна Сотня. Анексія Росією Криму, лютий-березень 2014 р. Російсько-українська війна. Агресія Росії на сході України квітень 2014 р. Битва за Донецький аеропорт вересень 2014 – січень 2015 рр., «українські кіборги». Самоорганізація українського населення на опір агресору, утворення добровольчих батальйонів й організація волонтерського руху. Стурбованість світової спільноти й занепокоєння міжнародних організацій щодо подій в Україні за фактичної кризи сучасного міжнародного права. Безуспішні спроби мирного врегулювання конфлікту. Соціально-економічний розвиток України до і після 2014 р. Червень. 2014 р., обрання Петра Порошенка Президентом України. Євроінтеграційний поступ України: березень-червень 2014 р. – підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Запровадження режиму безвізового в'їзду в країни ЄС для громадян України, червень, 2017 р. Культура й духовність.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

100-бальна шкала (від 100 до 200 балів)

Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
100-124 балів	125-149 балів	150-179 балів	180-200 балів
Вступник може назвати одну-дві події, дати, історичні постаті чи історико-географічні об'єкти; має загальне уявлення про лічбу часу в історії, визначає послідовність подій (на рівні «раніше-пізніше»). Лише частково відтворює основний зміст теми; не може дати характеристику історичній події чи постаті; встановити послідовність подій на основі знання їх дат; не правильно вживає історичні терміни. Відповідь на питання невпевнена, нелогічна, неточна.	Вступник може відтворити основний зміст питання; встановити послідовність основних дат; у цілому правильно вживає історичні терміни. Задовільно засвоїв програмний матеріал, на посередньому рівні викладає матеріал, виявляє задовільне розуміння історичних процесів; характеризує історичні явища і процеси, проте робить не правильні висновки та узагальнення. Допускає окремі неточності при висвітленні проблеми.	Вступник достатньо володіє матеріалом, узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, обґрунтовує свої висновки конкретними фактами; може дати порівняльну характеристику історичних явищ; встановлює причинно-наслідкові зв'язки; встановлює синхронність подій у межах курсу. Вільно висловлює власні судження і переконливо їх аргументує, вміє аналізувати історичну інформацію, співвідносити історичні процеси, проте не завжди правильно орієнтується з періодом (епохою) на основі наукової періодизації історії.	Вступник ґрунтовно засвоїв програмний матеріал, володіє глибокими знаннями, продемонстрував уміння послідовно, логічно та аргументовано їх викладати, аналізувати історичні факти і події, вміє робити правильні й достатньо аргументовані висновки і узагальнення, чітко орієнтується в науковій періодизації історії тощо.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО СПІВБЕСІДИ

1. Утворення Речі Посполитої. Зміни в соціальній структурі українського суспільства.
2. Заснування 1556 р. князем Дмитром Вишневецьким Січі на о. Мала Хортиця, «кошовий отаман», «козацька старшина».
3. Заснування козацького реєстру, «реєстрове козацтво», «городове козацтво», «гетьман», «клейноди».
4. Початок книгодрукування. Друкарня Івана Федорова. Пересопницьке Євангеліє 1556-1561 рр.
5. Берестейська церковна унія 1596 р. Утворення уніатської церкви (Української греко-католицької церкви (УГКЦ)).
6. Слов'яно-греко-латинська академія 1774 р. Василь-Костянтин Костянтинович Острозький.
7. Полемічна література, Герасим Смотрицький, Іпатій Потій, Мелетій Смотрицький.
8. Культура й духовність. мініатюри Пересопницького Євангелія, 1556-1561 рр. Острозький замок: Кругла (Нова) вежа - кінець XVI ст.; ансамбль площі Ринок у м. Львів: Чорна Кам'яниця - кінець XVI ст., будинок Корнякта- 1580 р. євангеліст Лука, гравюра з львівського «Апостола» -1574 р.
9. Українські землі у складі Речі Посполитої в першій половині XVII ст.
10. Морські походи козаків Петра Конашевича-Сагайдачного, Івана Сулими.
11. Участь українського козацтва у війнах Речі Посполитої проти Московського царства та Османської імперії. Похід козаків під проводом гетьмана Петра Конашевича Сагайдачного на Москву 1618 р.
12. Хотинська битва 1621 р. та її значення.
13. Козацькі повстання 1620-1630-х рр. Повстання під проводом Якова Острянина, Тараса Федоровича, Дмитра Гуні, Павла Павлюка. Куруківська угода 1625 р.
14. «Пункти для заспокоєння руського народу» 1632 р. «Ординація Війська Запорозького...» 1638 р.
15. Відновлення вищої православної церковної ієрархії 1620 р., Йов Борецький. Утворення Київської колегії 1637-1638 рр. Петра Могили.
16. Початок барокового стилю в Україні. Латинський кафедральний костел м. Львова. Львівський ансамбль Успенської церкви 1591-1629 рр. Каплиця Трьох Святителів 1578 р. Вежа Корнякта, 1572-1578 рр. Каплиця Боїмів 1609-1617 рр. та інші.
17. Національно-визвольна війна українського народу під проводом Богдана Хмельницького. Причини та передумови війни.
18. Національно-визвольна війна українського народу під проводом Богдана Хмельницького. Русійні сили, мета й задачі повстання. Процес «покозачення» населення.
19. Національно-визвольна війна українського народу під проводом Богдана Хмельницького. Перебіг подій війни.
20. Переяславська рада 1654 р. Українсько-московський договір «Березневі статті» 1654 р. , його різнотлумачення.

21. Утворення української козацької держави – Війська Запорозького.
22. Гетьманщина. Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність уряду Богдана Хмельницького, пошук зовнішніх політичних партнерів.
23. Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність гетьманів козацької України 50 - 80-х рр. XVII ст.
24. Адміністративно-територіальний устрій Слобідської України. Занепад Правобережжя.
25. «Руїна» 1657-1687 рр. та її причини.
26. Обрання гетьманом Івана Виговського, його політика.
27. Концепція Великого князівства руського Юрія Немирича.
28. Наступ московських військ, Конотопська битва 1659 р.
29. Розкол у старшинському середовищі на пропольську й промосковську орієнтацію.
30. Обрання та зречення Юрія Хмельницького.
31. Проголошення гетьманом Лівобережної України І. Брюховецького, Правобережної – Павла Тетері. Московські статті 1665 і подальше обмеження автономних прав України.
32. Укладання Андрусівського перемир'я 1667 року з Польщею, його наслідки.
33. Прихід до влади П. Дорошенка. Глухівські статті 1669 р. і спроба Д. Многогрішного відновити автономні права України,
34. Гетьманування І. Самойловича (1672-1687 рр.), Чигиринські походи 1674-1678 рр., «Великий згін».
35. Підпорядкування Київської митрополії Московському патріархату 1686 р.
36. Коломацькі статті 1687 р. та їх значення у політичному устрої Гетьманщини.
37. Каденція Івана Мазепи, внутрішня й зовнішня політика Гетьманщини в 1687-1709 рр.
38. Повстання під проводом Семена Палія (1702-1704 рр.) та його наслідки.
39. Північна війна та участь в ній українського козацького війська. Обмеження автономних прав України під час Північної війни.
40. Українсько-шведський союз 1708 р. між Карлом XII й Іваном Мазепою, реакція московського уряду.
41. Обрання гетьманом І. Скоропадського (1708-1722).
42. Перша українська політична еміграція, П. Орлик та його «Бендерська конституція» 1710 й «Вивід прав України» 1712 р.
43. Обрання Данила Апостола, «Рішительні пункти» 1728 р.
44. «Правління Гетьманського уряду» (1734-1750 рр.).
45. Культура кінця XVII – першої половини XVIII ст. Феофан Прокопович, його переконання й твори.
46. Культура кінця XVII – першої половини XVIII ст. Розбудова української архітектури в стилі козацького бароко. Козацькі літописи як важливе джерело історії Гетьманщини. Портрет Богдана Хмельницького авторства Вільгельма Гондіуса, сер. XVII ст.
47. Культура кінця XVII – першої половини XVIII ст. Троїцький собор Троїцько-Іллінського монастиря в м. Чернігові 1679-1689 рр. Покровський собор у

м. Харків 1689р. Ікони «Козацький Покров» з портретами Богдана Хмельницького та інших представників козацької старшини XVIII ст.

48. Культура кінця XVII – першої половини XVIII ст. Барокові елементи іконопису. Йов Кондзелевич «Вознесіння Христове» з іконостасу церкви Воздвиження Чесного Хреста монастиря Скит Манявський. Гравюра Івана Мигури «Іван Мазепа серед своїх добрих справ», 1706 р.

49. Українські землі в другій половині XVIII ст. Спроба реформування Гетьманщини Кирилом Розумовським у 1763-1764 роках. Внутрішня політика останнього очільника Гетьманщини.

50. Каденція Катерини II, її експансіоністська політика. Царський Маніфест 1764 року про ліквідацію гетьманства, відставка Розумовського.

51. Діяльність Другої Малоросійської колегії 1764-1786 рр.

52. Коліївщина 1768 р.

53. Російсько-турецька війна 1768-1774 рр., Кючук-Кайнаджирський мирний договір 1774 р.

54. Ліквідація Запорозької Січі 1775 р. Ув'язнення кошового отамана Петра Калнишевського.

55. Закріпачення селян Лівобережної та Слобідської України 1783 р.

56. Анексія Російською імперією Кримського ханства 1783 р.

57. Опришківський рух Закарпаття, Олекса Довбуш, 1730-1740 рр.

58. Гайдамацький рух Правобережної України. Коліївщина 1768 р.

59. Три поділи Польщі та територіальні зміни.

60. Зміни в політичному становищі Правобережної України та західноукраїнських земель після поділів Речі Посполитої. Реформи Марії Терезії та Йосифа II та їх вплив на українські землі.

61. Ліквідація особистої залежності селян Австрійської імперії 1780-1782 рр. 1783 р. - закріпачення селян Лівобережної та Слобідської України.

62. Культура другої половини XVIII ст. Філософія Григорія Сковороди.

63. Культура другої половини XVIII ст. Барокова музика Артема Веделя.

64. Культура другої половини XVIII ст. Барокові історично-культурні пам'ятки. Барокова архітектура. Собор святого Юра у м. Львів, 1744—1762 рр. Андріївська церква у м. Київ - 1747-1757 рр. Ратуша в м. Бучачі 1751 р.

65. Особливості економічного розвитку українських земель у складі Російської імперії, їх адміністративно-територіальний поділ.

66. Українське національне відродження: початок, періоди й особливості.

67. Видання «Енеїди» Івана Котляревського у 1798 р., першого твору літературною українською мовою.

68. Кирило-Мефодіївське братство. його статут, теоретичне обґрунтування української ідеї та перша українська політична програма Нового часу. «Книга буття українського народу».

69. Початок промислового перевороту (30-70 роки XIX ст.).

70. Перше видання «Кобзаря» Тараса Шевченка 1840 р. Селянський рух на Лівобережній Україні під проводом Устима Кармалюка.

71. Просвітницька діяльність Миколи Костомарова, Пантелеймона Куліша.

72. Австро-Угорщина як європейська конституційна монархія. Адміністративно-територіальний поділ західноукраїнських земель у складі Австрійської імперії.

73. Адміністративний статус Східної Галичини, Північної Буковини і Закарпаття, їх соціально-економічний розвиток.
74. Прогресивні реформи Габсбургів та наслідки буржуазної революції.
75. Особливості внутрішнього розвитку, культура Політичні права галицьких селян. Галицький Крайовий сейм.
76. Заснування у Львові вищого україномовного навчального закладу «Студіум Рутенум».
77. Початок українського національного відродження. Створення освітнього товариства галицьких греко-католицьких священників 1816 р.
78. Діяльність «Руської трійці» 1833-1837 рр. М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький. Альманах «Русалка Дністровая» 1837 р.
79. Західноукраїнські землі в європейській революції «Весна народів» 1848-1849 рр. Діяльність Головної Руської Ради (1848-1851 рр.), її мета. Перший український досвід парламентаризму.
80. Скасування панщини в Галичині 1848 р. Актуальність мовного питання, «Буквар» і «Грамматика» Івана Могильницького, карпаторуський буквар Олександра Духновича.
81. Політична активність Лук'яна Кобилиці.
82. Культурно-освітнє товариство «Галицько-руська матиця», мета, діяльність.
83. Собор руських вчених 1848 р.
84. Василь Каразін, вчений, просвітник. Відкриття університетів, Харківського у 1806 р., Київського в 1834 р.
85. Ліквідація царською владою греко-католицької церкви на Правобережжі у 1839 р. Творчість й проблематика творів Петра Гулака-Артемовського, Григорія Квітки Основ'яненка. Етнографічні розвідки Михайла Максимовича, наукова діяльність Михайла Остроградського.
86. Культура першої половини ХІХ ст. Нові тенденції живопису, «класицизм», «романтизм».
87. Культура першої половини ХІХ ст. Історично-культурні пам'ятки: будівля Київського університету - 1837-1843 рр., пам'ятник князю Володимиру в Києві, 1853 р., та інші.
88. Події Кримської війни 1853- 1856 рр. на українських землях та поразка Російської імперії., невирішеність селянського питання.
89. Політика російського царизму щодо України, Валуєвський циркуляр 1863 р., Емський указ 1876 р.
90. Українські підприємці. Євген Чикаленко, родина Терещенків, родина Симиренків.
91. Розвиток громадського руху. Журнали «Основа», «Громада», «Київська старина». Діяльність «Південно-Західного відділу Російського географічного товариства» (1873-1876 рр.).
92. Братство тарасівців, його програма й бачення майбутнього України.
93. Національне відродження кримсько-татарського народу другої половини ХІХ ст. Діяльність й подвижництво Ісмаїла Гаспринського.
94. Діяльність української інтелігенції. Хлопомани. Просвітницька діяльність «Старої громади».
95. Політика австрійського уряду щодо західноукраїнських земель.

Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта» 1868 р. Створення у Львові Літературного товариства імені Тараса Шевченка.

96. Політизація українського національного руху та утворення перших політичних партій, Русько-української радикальної партії 1890 р. Української національно-демократичної партії 1899 р. та Української соціал-демократичної партії 1899 р. Їх програмні документи, цілі, бачення майбутнього.

97. Громадська діяльність Юліана Романчука, Юліана Бачинського, Івана Франка, Олександра Барвінського, Юрія Федьковича.

98. Піднесення української культури. Відкриття Новоросійського університету 1865 р. Відкриття Чернівецького університету 1875 р. Дослідження й відкриття Іллі Мечникова, Івана Пулюя.

99. Дослідницька діяльність Агатангела Кримського, Дмитра Яворницького.

100. Українські меценати культури. Меценатська діяльність Богдана Ханенка. Василя Смиренка.

101. Культура другої половини ХІХ ст. Перший професійний театр.

102. Культура другої половини ХІХ ст. Нові напрями мистецтва, «реалізм», «модернізм».

103. Культура другої половини ХІХ ст. Архітектура. Історично-культурні пам'ятки.

104. Культура другої половини ХІХ ст. Образотворче мистецтво, українська тематика картин Миколи Пимоненка «Святочне Ворожіння», 1888 р., Сергія Васильківського «Козаки в степу», 1890 р., Іллі Рєпіна «Запорожці», та інш.

105. Земельна реформа Петра Столипіна та її вплив на Україну.

106. Консолідація української нації. Створення політичних партій Наддніпрянщини. Револьюційна українська партія (РУП) 1900 р.

107. Створення Товариства українських поступовців (ТУП) 1908 р.

108. Самостійницька й автономістська течії в національному русі. Політична програма Миколи Міхновського «Самостійна Україна».

109. Події революції 1905-1907 рр. в Україні. Царський Маніфест 17.10 1905 р., обіцянка політичних прав та свобод. Діяльність українських парламентських громад в І та ІІ Державних Думах.

110. Обрання Андрея Шептицького митрополитом УГКЦ 1900 р., вплив УГКЦ на формування національної свідомості населення західноукраїнських земель.

111. Діяльність політичних партій, національних і спортивно-фізкультурних організацій. «Сокіл», Іван Боберський. «Січ», Кирило Трильовський, «Пласт», Петро Франко. Впровадження в Австро-Угорській імперії загального виборчого права для чоловіків 1907 р.

112. Україна в геополітичних планах країн Антанти і Центральних держав напередодні І Світової війни.

113. Війна та українські політичні сили. Причини, початок, характер війни.

114. Головна українська Рада, м. Львів (01.08.1914 р.), Кость Левицький. Українська бойова управа. Загальна українська Рада, м. Відень, 1915 р. Створення Союзу визволення України, мета й діяльність організації.

115. Воєнні дії на території України в 1914 – 1917 рр. Галицька битва 1914 р. Брусилівський прорив 1916 р.

116. Українці в арміях воюючих держав. Легіон Українських січових стрільців. Михайло Галушинський. Командувач січовиків Вільгельм Франц фон Габсбург-Лотрінген (Василь Вишиваний).
117. Політика Російської імперії та Австро-Угорщини на українських землях у 1914-1917 рр. Галицько-Буковинське генерал-губернаторство.
118. Лютнева революція й Революційні події в Україні в 1917 – на початку 1918 р. Українізація армії.
119. Еволюція поглядів політичних сил України в питанні самовизначення. Діяльність Михайла Грушевського, Володимира Винниченка, Сергія Єфремова.
120. Утворення Української Центральної Ради (УЦР).
121. Універсали Української Центральної Ради. Відносини УЦР з Тимчасовим урядом та більшовицькою Росією.
122. Всеукраїнський національний конгрес квітень 1917 р.
123. Кримськотатарський національний рух.
124. «Всеукраїнський з'їзд рад» у м. Харків.
125. Більшовицький переворот у листопаді 1917 р. Перша війна більшовицької Росії з УНР. Бій біля станції Крути, січень 1918 р. Події 1917 р. в Криму.
126. Перший курултай кримсько-татарського народу. Діяльність і громадянська позиція Номана Челебіджіхана
127. Проголошення незалежності УНР. Окупація більшовицькою Росією України. Берестейський мирний договір між УНР та державами Четверного союзу, лютий 1918 р.
128. Похід Петра Болбочана на Крим. Конституція УНР.
129. Гетьманський переворот 29 квітня 1918р й прихід до влади Павла Скоропадського. Українська Держава, розбудова гетьманом військової, міжнародної, культурної, фінансової сфери.
130. Відновлення державності, Листопадовий зрив у Львові 1 листопада 1918 р. , діяльність Дмитра Вітовського, Євгена Петрушевича.
131. Проголошення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР) 13 листопада 1918 р. Український національний рух на Буковині й у Закарпатті.
132. Проголошення Акту злуки УНР та ЗУНР 22 січня 1919 р.
133. Утворення Директорії УНР 14 листопада 1918 р. Позиція Симона Петлюри. Чортківська офензива 7-28 червня 1919 р. Київська катастрофа, серпень 1919 р.
134. Політика воєнного комунізму. Червоний терор. Військова інтервенція Антанти на півдні України.
135. Отаманщина. Політичні погляди й переконання Нестора Махна.
136. Холодноярська республіка (1919-1922 рр.).
137. Культура та духовність. Утворення Української автокефальної православної церкви (УАПЦ), діяльність Василя Липківського.
138. Культура та духовність. Заснування Української академії наук (УАН), листопад 1918 р., діяльність Володимира Вернадського. Творчість Григорія Нарбута, картина «Еней та його військо, 1919 р.
139. Масовий голод в Україні 1921-1923 рр. Антирелігійна кампанія. Нова економічна політика (НЕП) в УСРР.
140. Вхідження УСРР до складу Союзу Радянських Соціалістичних Республік (СРСР), 1922 р.

141. Утворення Кримської АСРР.
142. Національна політика радянської влади в УСРР. Початок політики коренізації/українізації в УСРР, 1923 р. Проголошення курсу на індустріалізацію у 1925 р.
143. Культура. Духовне життя. Історично-культурні пам'ятки: літографія Василя Касіяна «Гуцул з квіткою», естамп «Карпатська мати», 1923 р. Творчість Федора Кричевського, картина «Життя»: триптих («Любов. Сім'я. Повернення») - 1925-1927 рр. Будівля Держпрому в м. Харків - 1925-1928 рр.
144. Форсована індустріалізація. Перший п'ятирічний план 1928/1929-1932 рр.
145. Насильницька колективізація 1929 р. Примусові хлібозаготівлі. Опір селянства. Розкуркулення. Голодомор 1932 – 1933 рр. – геноцид Українського народу.
146. Масові репресії та їх ідеологічне виправдання більшовицьким режимом. Головне управління таборів (ГУТаб).
147. «Розстріляне відродження». Згорання українізації.
148. Ідеологізація суспільного життя в Україні. Культ особи. Великий терор. Ухвалення Конституції УРСР 1937-1938 рр.
149. Культура. Історично-культурні пам'ятки: картина Миколи Самокиша «Бій Богуна з Чарнецьким під Монастирищем в 1653 р.» 1931 р. Будівля Верховної Ради УРСР у м. Київ - 1936-1939 рр.
150. Правовий статус українських земель у складі Польщі. Національна політика та міжнаціональні відносини.
151. Утворення Української військової організації та Організації українських націоналістів. Мета, бачення майбутнього України.
152. Українські землі у складі Румунії. Татарбунарське повстання. Суспільно-політичне життя.
153. Українські землі у складі Чехословаччини. Автономія Підкарпатської Русі у складі-Чехо-Словаччини 1938 р.
154. Діяльність Августина Волошина. Карпатська Україна, проголошення незалежності Карпатської України.
155. Культура та духовність. Політичне і культурне життя української еміграції. Діяльність Володимира-Сергія Залозецького-Саса. Панотець Іван Кипріян – український Януш Корчак.
156. Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецький договір про ненапад і таємний протокол до нього («пакт Молотова-Ріббентропа») 23 серпня 1939 р. та його наслідки.
157. Плани «Барбаросса» та «Ост». Початок Другої світової війни 1 вересня 1939р.
158. Окупація Червоною армією Галичини, Волині. 1940 р. – вторгнення Червоної армії на територію Бессарабії та Північної Буковини, окупація територій. Радянізація, встановлення тоталітарного режиму. Масові політичні репресії 1939 – 1940 рр.
159. Напад Німеччини на СРСР. Початок німецько-радянської війни. Бойові дії в 1941-1942 рр.
160. Проголошення Акту відновлення Української Держави. Діяльність Ярослава Стецька, Романа Шухевича.
161. Український визвольний рух. Поліська Січ, діяльність Тараса Бульби

(Боровця).

162. Створення Української повстанської армії (УПА) 14 жовтня 1942 р.
163. Розкол ОУН. Діяльність Андрія Мельника та Степана Бандери.
164. Радянський партизанський рух.
165. Бойові дії 1942-1943 рр. Битва за Дніпро.
166. Вигнання німецьких окупантів з м. Київ 6 листопада 1943 р.
Звільнення Правобережної та Південної України від німецьких військ та їхніх союзників
Завершення бойових дій на території України.
167. Внесок українського народу в перемогу над нацизмом. Перемога у Другій світовій війні 8 (9) травня 1945 р.
168. Створення й мета Української Головної Визвольної Ради (УГАР) 1944 р., Кирило Осмак, Василь Мудрий, Іван Багряний.
169. Україна – співзасновниця й фундаторка ООН, квітень 1945 р.
170. Повоєнна Україна. Встановлення кордонів УРСР у міжнародних договорах. Внутрішньополітична й економічна ситуація в УРСР. Посилення радянзації та репресії у західних областях УРСР.
171. Ліквідація УГКЦ, березень 1946 р., Йосип Сліпий. Повоєнна відбудова народного господарства.
172. Виконання четвертого повоєнного п'ятирічного плану. Масовий повоєнний голод в Україні 1946-1947 рр.
173. Український визвольний рух у 1944-1950-х рр.
174. Обмін населенням між Польщею й УРСР. Масові депортації.
175. Культура й духовність. Творчість Андрія Малишка, Максима Рильського, Володимира Сосюри, Павла Тичини. Живопис. Картина Тетяни Яблонської «Хліб» - 1949 р.
176. Участь українців у повстаннях у сталінських концтаборах, 1953-1954 рр., Кенгирське повстання, Норильське повстання.
177. XX з'їзд КПРС, 1956 р., засудження культу особи. Десталінізація і лібералізація суспільного життя.
178. Зміни адміністративно-територіального устрою, лютий 1954 р.– вхідження Кримської області до складу УРСР.
179. Зміни в управлінні господарством. Ракетна програма академіка Сергія Корольова. Утворення Клубу творчої молоді «Сучасник» у м. Київ 1959 р.
180. Зародження дисидентського руху та його течії. «Шістдесятництво». Антирежимні виступи 1960-х рр.
181. Утворення Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод (УГГ), 1976 р., Микола Руденко, В'ячеслав Чорновіл. Іван Дзюба.
182. Прийняття нової Конституції УРСР 1978 р. Економічна ситуація в УРСР. Дефіцит промислових товарів широкого вжитку попри декларований «розвинений соціалізм».
183. Кримськотатарський національний рух, діяльність Мустафи Джемілева.
184. Культура й духовність. Український вектор культури. Вересень 1965 р., прем'єра кінофільму «Тіні забутих предків» Сергія Параджанова. 1982 р.
185. Політична заява Михайла Горбачова, початок перебудови в СРСР, курс на «гласність», «плюралізм» й «нове мишлення».
186. 26 квітня 1986 р. – катастрофа на Чорнобильській атомній

електростанції, її наслідки.

187. Кризовий стан економіки й командно-адміністративної системи. Шахтарські страйки.

188. Створення Народного руху України за перебудову, вересень 1989 р. Мета, завдання.

189. Вибори до Верховної Ради УРСР і до місцевих рад 1990 р. Проведення перших альтернативних виборів до Верховної Ради УРСР у березні 1990 р.

190. Ухвалення Верховною Радою УРСР 16 липня 1990 р. Декларації про державний суверенітет України.

191. Масові студентські страйки у жовтні 1990 р., Революція на граніті.

192. Створення Автономної Республіки Крим (АРК). Меджліс кримськотатарського народу (червень 1991 р.).

193. Ухвалення Верховною Радою УРСР Акту проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р.

194. Проведення Всеукраїнського референдуму та обрання Президента України 1 грудня 1991 р.

195. Державотворчі процеси в незалежній Україні. Започаткування Збройних Сил України 6 грудня 1991 р. Затвердження Верховною Радою концепції переходу української економіки з планової на ринкову, запровадження купоно-карбованців багаторазового використання.

196. Повернення кримсько-татарського народу на батьківщину. Статус Криму.

197. Липень 1994 р., обрання Леоніда Кучми Президентом України.

198. Європейський вектор зовнішньої політики, обрання України членом Ради Європи (РЄ), листопад 1995 р.

199. Політична й економічна розбудова України в 1991-1998 рр. Прийняття Конституції України 28.06.1996 р., запровадження гривні у 1996 році.

200. Подолання кризових явищ економіки у 1998 – 2004 рр. Помаранчева революція жовтень-грудень 2004 р.

201. Культура й духовність. Ініціативна група «Першого грудня» Любомира Гузара. Діяльність небайдужої української інтелігенції щодо запобігання корупції, тіншової економіки, олігархату та інших негативних явищ.

202. Суспільно-політичне життя України в 2005-2013 рр. Обрання Віктора Януковича Президентом України, фактичне запровадження авторитарного режиму, політичні розправи з опозицією.

203. Одностороннє скасування підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС у листопаді 2013 р. Студентські масові протести, Революція Гідності листопад 2013 – лютий 2014 рр.

204. Анексія Росією Криму, лютий-березень 2014 р. Російсько-українська війна. Агресія Росії на сході України квітень 2014 р.

205. Самоорганізація українського населення на опір агресору, утворення добровольчих батальйонів й організація волонтерського руху.

206. Стурбованість світової спільноти й занепокоєння міжнародних організацій щодо подій в Україні за фактичної кризи сучасного міжнародного права.

207. Червень 2014 р., обрання Петра Порошенка Президентом України.

208. Євроінтеграційний поступ України: березень-червень 2014 р. – підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Запровадження режиму безвізового в'їзду в країни ЄС для громадян України, червень, 2017 р.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко О.Д. Історія України : підручник / О.Д.Бойко 5-те вид., доповн.-К.; Академвидав., 2014. – 720 с. – (серія «Альма-матер»).
2. Буштрук О.В. Історія України: Навч. Посібник. 7-8 кл. – Х.: Країна мрій, 2003. – 248 с.
3. Власов В. Історія України: Підручник для 7 кл. загально освіт. Навч. закл. – К.: Генеза, 2005. – 280 с.
4. Власов В. Історія України: Підручник для 8 кл. загально освіт. Навч. закл. – К.: Генеза, 2005. – 256 с.
5. Власов В. Історія України: комплексне видання /В.С.Власов, С.В.Кульчицький, О.Є.Панарін. – Київ: Літера ЛТД , 2019. – 416 с
6. Греченко В.А., Ярмиш О.Н. Історія України. Всесвітня історія ХХ – ХХІ століть. Довідник для абітурієнта. – Х.: Торсінг, 2003. – 336 с.
7. Гісем О.В. Історія : Україна і світ (інтегрований курс, рівень стандарту): підр. для 10 кл. закл. серед. освіти /О.В.Гісем – Харків: Вид-во «Ранок», 2018. – 256 с. : іл.
8. Гупан Н.М., Пометун О.І. Новітня історія України: 1914-1939: 10 кл.: Навч. посіб. – К.: А.С.К., 2003. – 352 с.
9. Гупан Н.М., Пометун О.І., Фрейман Г.О. Новітня історія України: 11 кл.: Навч. посіб. – К.: А.С.К., 2007. – 384 с.
10. Гусак С.В. Історія України. Всесвітня історія ХХ – ХХІ століть. Довідник старшокласника та абітурієнта. – Харків: Торсінг плюс, 2006. – 368 с.
11. Земерова Т.Ю., Скирда І.М. Практичний довідник. Історія України. – Харків: Весна, 2008. – 448 с.
12. Історія. Комплексний довідник / В.А. Греченко, Ю.Г. Лебедева, С.Л. Губіна. – Х.: Торсінг плюс, 2009. – 384 с.
13. Історія України ХХ ст.: Для тих, хто готується до іспитів / О.В. Гісем, В.М. Даниленко, Ф.Л. Левітас, А.Л. Ольбішевський, П.П. Панченко. – К.: Ніка-Центр, 1999. – 160 с.
14. Історія України. Комплексне видання: Довідник. Репетитор. Тренувальні тести / О.П. Мокрогуз, А.О. Ермоленко, О.В. Гісем, О.О. Мартинюк – Х.: «Літера» ЛТД, 2009. – 224 с.
15. Скирта І.М. Історія України у визначеннях, таблицях і схемах. 7-9 кл. /І.М.Скирта. – Харків: Вид-во «Ранок», 2020. – 128 с. – (серія «Рятівник 2.0»)
16. Скирта І.М. Історія України у визначеннях, таблицях і схемах. 10-11 кл. /І.М.Скирта. – Харків: Вид-во «Ранок», 2020. – 128 с. – (серія «Рятівник 2.0»)